

Az 1936-os Miskolci Hét

Jakab Mátyás András

A valamelyest ellentmondásos mérleg ellenére a városvezetés sikerként könyvelte el az 1934-es rendezvényt, és úgy tervezték, ezután minden évben megrendezik a Miskolci Hetet. Már zajlottak az 1935-ös előkészületek, amikor kipattant a botrány: néhány városi tisztviselő korabeli szóhasználatával élve panamázásba keveredett a hadirokkantak, -özvegyek és -árvák számára járó pénzek kapcsán, ma leginkább úgy mondanánk, hűtlen kezelést követtek el. Bár személyesen nem volt érintett az ügyben, Hodobay polgármester egyetemleges felelősséget vállalva a városi adminisztráció tetteiért, 1935. május 27-én lemondott hivataláról.

Utódja korábbi helyettese, dr. Halmay Béla lett, aki betegsége okán csak októberben vehette át hivatalát, Fekete László főjegyző pedig, aki ezalatt a néhány hónap alatt megbízottként ellátta a polgármesteri teendőket, érthető módon nem bonyolódott bele egy ilyen nagyszabású rendezvény megszervezésébe.

A következő évre azonban minden akadály elhárult, így 1936. augusztus 2-a és 9-e között megrendezésre került a második Miskolci Hét. A programsorozat alapvetően a két évvel korábban kijelölt nyomvonalon haladt tovább, de akadtak azért eltérések is. Természetesen már 1934-ben is felhívták a látogatók figyelmét a turisztikai szempontból érdekes látnivalókra, most azonban az ipar, kereskedelem és kultúra mellett deklaráltan cél lett a város idegenforgalmi értékeinek bemutatása is. Ezt szolgálta például a tapolcai és lillafüredi (hámori) tavakon, illetve a Sajón tartott „velencei lampionos est” és a csónakfelvonulás is.

A Hét vendégei számára készült útmutatóban¹ a korszak felfogásától nem idegen módon Halmay polgármester egyfajta méltósággal viselt krisztusi szenvedéstörténetbe csomagolva jelzi: Miskolc immár egyértelműen magát tekinti az észak-magyarországi régió elsőszámú településének. „Az uralkodó város Kassa volt, pompázó, büszke úr, mellette Miskolcnak verejtékező munka jutott, az újrakezdés, a talpra állás nehéz, istenadta kötelessége. [...] A munka, a szorgalom, a kitartás városa Miskolc ma is. Legnagyobb nemzeti szerencsétlenségünk: Trianon után vállaltuk Kassa szerepét is. Iskolák és magasabb hivatalok székhelye is lettünk, hogy művelődésünk csorbát ne szenvedjen.”

Miskolc lakosságának szorgalmas iparos mivolta a programfüzetben² is ki lett emelve, ám a szerkesztők kissé talán túlzásba estek, amikor ennek eredetét a környéken egykor élő eszközkészítő őseimből igyekeztek levezetni: „Miskolc a szorgalom, a munka városa volt ősidőktől fogva. A legújabb ásatások eredményei is azt bizonyítják, hogy a Bükk, az Avas már a diluviális kor emberének szállása volt, és azt is bizonyítják, hogy már akkor is iparúzó volt ős-Miskolc lakója.”³

¹ HOM HTD 53.3563.1.

² HOM HTD 87.24.1.

³ A környéken egykor élt őseimer témája a két világháború közötti időszakban egyébként is foglalkoztatta a városi és az országos kulturális elitet is. Már 1934-ben felmerült egy szabadtéri színpad létesítése az Avason, ahol a tervek szerint egy Móricz Zsigmond által írt színdarabban mutatták volna be az őseimer történetét. Végül azonban sem a helyszín, sem a mű nem készült el. Lásd: Dobrossy István (szerk.): A miskolci Avas, 353. old.

A programok gerincét ebben az évben az állandó kiállítások (19 db), és a különböző szakmai szervezetek összejövetelei, kongresszusai (9 db), valamint az ezekhez kapcsolódó rendezvények jelentették, a hétköznapiakon nagyjából ezek biztosítottak elfoglaltságot az érdeklődőknek. Az ezúttal is központi szerepet betöltő ipari és kereskedelmi kiállítás és vásárt Bornemisza Géza iparügyi miniszter nyitotta meg.

Ezen kívül mindenképpen ki kell emelni a Miskolci Íróhetet, melyhez a konferenciák mellett irodalmi est és hangverseny is tartozott a Nemzeti Színházban, olyan jelentős írók közreműködésével, mint Illyés Gyula, Móricz Zsigmond és Nyírő József. Szintén nagy presztízsű esemény volt, hogy a Hét részeként került megrendezésre a Magyar Városok Országos Szövetségének rendkívüli közgyűlése. Így a Szövetség tisztségviselői, élükön Szendy Károllyal, Budapest polgármesterével, megtekinthették a legjobb formáját hozó Miskolcot.

A legnagyobb közönséget vonzó rendezvények pedig a nyitó- és legfőbbképpen a záró hétvégékre kerültek. Hétfőtől csütörtökig csak két jelentősebb esti program volt, az egyik a fentebb már említett irodalmi est, míg a másik a miskolci előadóművészek és a miskolci helyőrség egyesített zenekarának hangversenye a Zenepalota dísztermében, melyet a rádió is közvetített. A sport terén ezúttal inkább az ünneplés volt a terep, mint a tényleges versenyeké – bár a '34-esnél kisebb számban ilyeneket is rendeztek, például Miskolc város teniszbajnokságát a MOVE szervezésében –, ekkor tartották ugyanis az MVSC negyedszázados jubileumát, melyet három helyszínen: a Sajón, a sportpályán és a Nemzeti Színházban is megünnepeleltek.

A katonai témájú programok a hadifoglyok és a 65-ösök bajtársi találkozója mellett ezúttal kibővültek egy légvédelmi kiállítással, valamint az egykori cs. és kir. 34. közös gyalogezred (Vilmos-bakák) gyűlésével is, melyen részt vett Ludwig György tábornok, az ezred egykori főtitkára, a háború után alakult új magyar honvédség parancsnokának helyettese, és a német-magyar barátság jegyében Nöhring német követségi titkár is.⁴ A Református Gimnáziumban leleplezték az iskola 32 hősi halottjának emléktábláját. Az eseményen Farkas István tiszáninneri református püspök mondott beszédet, kemény szavakkal ostromozva az egyre erősödő politikai szélsőségeket: *„Az örökkévaló magyarság ellen vét az, aki ma felebarátja felekezetét, származását taglalja és a magyarságot szétbontja, az egyik társadalmi osztályt és felekezetet a másik ellen izgatja.* Nem tudom mi a vallása a 32 hősi halottnak, de azt tudom, hogy mindnyájan meghaltak a hazáért.”⁵

Ami a két évvel korábbi sajtóviszhang kapcsán az előző rész végén leírásra került, szinte feltűnés nélkül átmásolható lenne ide, annyira hasonló volt a helyzet. A legtöbb újságban az utolsó nap eseményeinek tényszerű felsorolása mellett általában annyit jegyeztek meg, a rendezvénysorozat „kitűnően sikerült.” Ezúttal is a Friss Újság tudósítója fogalmazott meg afféle különvéleményt: *„Az ünnepnapok nagy erkölcsi sikert hoztak, azonban anyagilag nem sokat lendítettek a kisemberek sorsán. [...] A kiállításokat 50 ezren, az ipari kiállítást pedig 70 ezren nézték végig, de a látogatók alig vásároltak.* Az élelmiszer üzemek forgalma is igen kicsiny volt.”⁶

Az mindenesetre a látogatók növekvő számából, és az 1936-os év illusztris vendéglistájából látszik (a fentebb említettek mellett József királyi herceg is tiszteletét

⁴ Budapesti Hírlap, 1936. augusztus 11.

⁵ Az Est, 1936. augusztus 11. – kiemelés az eredeti szövegben

⁶ Friss Újság, 1936. augusztus 11. – kiemelések az eredeti szövegben

tette⁷), hogy ha konkrét anyagi hasznót nem is, de ismertséget – és talán elismertséget is – mindenképpen hozott a két Miskolci Hét a város számára. Ezek alapján pedig úgy vélem, a szervező önkormányzat célkitűzései szempontjából – legalább is részben – sikeresnek minősíthetjük a rendezvényeket.

Nem véletlen azonban a fenti mondatban a „részben” kitétel. Anyagi szempontból ugyanis az 1936-os rendezvény teljes bukást jelentett Miskolc számára, 30.000 pengősférfizetéssel zárult. A város emiatt nem fizette ki időben a hirdetések árát több mint húsz országos napilapnak, tartozott a Hét látványosságaiért – például a díszkivilágításért – felelős vállalkozóknak, illetve a rendezvényeken dolgozó személyzetnek is. A helyzet odáig fajult, hogy felmerült, Borsod vármegye bepereli a várost. Ezek után nincs is mit csodálkozni rajta, hogy 1937. február 22-én Darányi Kálmán belügyminiszter megtiltotta, hogy a jövőben az ő hozzájárulása nélkül a város újabb Miskolci Hetet szervezzon.⁸

A következő Miskolci Hetet a tervek szerint 1938. augusztus 2-től 9-ig tartották volna meg, ám először elhalasztották október 2. és 9. közé, majd a fegyverkezési program kiadásai miatt végül teljes egészében törölték. Az 1939-es költségvetési tervekben még szerepelt egy azévi rendezvény, de ezt a kormányzat már az előkészítés fázisában kihúzta, a város – valóban szükségessé vált – szanálására hivatkozva.⁹

⁷ Tolnai Világlapja, 1936. augusztus 12.

⁸ Somorjai Lehel: Miskolc idegenforgalmi törekvései a két világháború között (in: Levéltári évkönyv IX., 1997), 318. old.

⁹ Kárpáti Béla: Miskolci várostörténeti kalendárium, 181. old.